

Anmeldelser

Jens Blom-Hansen, Jørgen Grønnegård Christensen, Caroline Howard Grøn, Michael Hansen Jensen og Peter Bjerre Mortensen: *Det nationale råderum ved gennemførelse af EU-regler*. København: DJØF Forlag, 2021, 227 sider, 285 kr.

”Take back control”. Mange vil huske dette berømte slagord, som EU-modstandere brugte under kampagnen til folkeafstemningen om Storbritanniens EU-medlemskab i 2016. Selvom det aldrig er blevet defineret, hvad ”take back control” præcist skal betyde, indfangede de tre ord en udbredt opfattelse: EU har for meget magt, og de nationale politikere har mistet deres manøvrerum. Spørgsmålet om, hvor stor indflydelse EU har på den nationale politik, og hvor stort (eller lille) et råderum der er tilbage til nationale politikere og deres embedsmænd til at tilpasse beslutningerne, der er truffet i Bruxelles, til den nationale politiske kontekst, er på ingen måde nyt. Faktisk er det blevet belyst i et stort antal undersøgelser. Dog er få af disse undersøgelser så omfattende og dybdegående som dem, der præsenteres i bogen *Det nationale råderum ved gennemførelse af EU-regler*, der har fokus på Danmark.

Initiativet til bogen kom fra Folketinget, som ønskede en akademisk undersøgelse af, hvordan EU-lovgivningen indvirker på dansk ret. Forskergruppen bag projektet og bogen består af førende eksperter i statskundskab, offentlig forvaltning og jura. De erfarene forfattere guider læseren sikkert gennem det til tider komplekse fagområde. Bogens mission om at besvare tre centrale spørgsmål, sikrer en vellykket struktur: Hvordan udnytter regeringen det nationale råderum til at tilpasse EU-regler til danske forhold? Kan Folketinget følge med i, hvordan det foregår? Og kan Folketinget holde regeringen ansvarlig? Spørgsmålene behandler således både de mere tekniske elementer vedrørende gennemførelsen af EU-love i Danmark og principperne for demokratisk kontrol, herunder samspillet mellem regeringen og Folketinget.

De første to af bogens i alt syv kapitler introducerer læseren for emnet. Ud over en generel introduktion til bogens baggrund, formål og opbygning i kapitel 1, beskriver kapitel 2 EU’s regelunivers, de centrale typer af europæiske og danske lovgivning og dele af den internationale faglitteratur. Forfatterernes grundige gennemgang af de vigtigste begreber sætter scenen for den empiriske del, selvom man må bemærke, at beskrivelsen af den teoretiske ramme og diskussionen af tidligere forskning er noget snæver og overser nogle af de nyere studier, som kunne have kvalificeret diskussionen i højere grad. Kapitel 3 er det første empiriske kapitel, der beskriver udviklingen i og rækkevidden af EU-reglerne

samt deres gennemførelse i dansk ret ved hjælp af et stort antal tal og statistikker. Konklusionen er, at der vedtages flere og flere forordninger og såkaldte ikkelovgivningsmæssige retsakter på EU-niveau. Man kunne tro, at denne udvikling reducerer råderummet for nationale politikere og embedsmænd, men forfatterne argumenterer overbevisende for, at retsakter, der gælder umiddelbart uden krav om gennemførelsesforanstaltninger, giver rigelig mulighed for supplerende nationale regler.

I kapitel 4-6 præsenteres tre caseanalyser, der bygger på indsigt i ministerielle beslutningsgange, inddragelser af interesseorganisationer og processer i Folketinget, der belyses ved hjælp af interne notater, breve, udkast til bekendtgørelser og lovforslag, udkast til vejledninger og e-mailkorrespondancer mellem sagsbehandlere i departementer og styrelser. Kapitlerne leverer dermed sjælden detaljeret indsigt i interne beslutningsprocesser, og de kvalitative undersøgelser i bogen lader læseren komme tæt på særtræk ved implementeringen af EU-love. Et så konkret indblik er ikke givet før i tidligere undersøgelser og er en af bogens klare styrker.

Af de tre fagområder, der undersøges – finans, dyrevelfærd og transport – er kapitlet om sidstnævnte særlig læseværdigt, da det beskriver, hvordan interaktionen mellem EU-kommissionen, regeringen, Folketinget og interesseorganisationerne fungerer. Folketinget har en mere aktiv rolle end på de to andre områder, og analysen peger på, at et vist pres fra interessegrupper er nødvendigt for at henlede parlamentets opmærksomhed på problemer i implementeringen af EU-lovgivning. Forfatterne præsenterer de vigtigste teoretiske begreber (fx brandalarmer) for at assistere fortolkningen de empiriske resultater. Man kan dog savne, at forfatterne i endnu højere grad sætter deres fagindsigt og den enorme mængde data, de har til rådighed, i spil, så læseren kan få større indsigt i, hvorfor og hvordan interesseorganisationernes ønsker finder vej ind i parlamentet. Det kunne fx være interessant at dykke mere ned i brugen af § 20-spørgsmål, som bogen ellers kun kort berører, til belysning af sammenspillet mellem den politiske arena og interesseorganisationer.

Generelt kunne man ønske, at Folketinget og de politiske partier spillede en større rolle i gennemgangen af de tre cases, især fordi to af de tre spørgsmål, som bogen efter eget udsagn vil besvare, vedrører Folketinget. Det sidste kapitel om Folketingets rolle i det nationale råderum kunne se ud som et forsøg på at kompensere for den begrænsede opmærksomhed. Imidlertid bruges en hel del ord på sammenfatning af resultaterne fra de forrige kapitler. Man savner derfor stadig en mere dybdegående behandling af det store spørgsmål om parlamentarisk kontrol i forbindelse med gennemførelsen af EU-regler. Bogen afsluttes med en række forslag til, hvordan parlamentarisk kontrol med gennemførelsen

af EU-regler kan forbedres (fx gennem en forudgående implementeringsplan som regeringen skal præsentere for Folketinget), men en uddybning af, hvordan den praktiske gennemførelse skulle foregå samt konsekvenserne heraf ville være velkommen. Endelig kunne bogen have stået endnu stærkere, hvis den havde forholdt sig til, hvad andre nationale parlamenter gør for at overvåge gennemførelsen af EU-regler, og hvor meget spørgsmålet fylder i diskussionen mellem de forskellige nationale parlamenter. Selvom bogen har fokus på Danmark, ville sådan en åbning for en mere europæisk diskussion i det sidste kapitel skabe værdi.

Dette ændrer dog ikke ved, at bogen giver interessant indsigt i implementeringen af EU-regler i Danmark, der viser, at der under visse betingelser er god kontrol over, hvordan EU-regler bliver oversat til det nationale plan, selvom mere og mere EU-regulering sker ved forordninger. Bogen viser således, at dygtige politikere, embedsmænd og interesseorganisationer i samspil kan udnytte det stadig eksisterende nationale råderum til at bevare kontrollen. En fortolkning – som står for denne læsers egen regning – er derfor, at Danmark ikke (endnu) behøver at ”tage kontrollen tilbage”, som man gjorde i Storbritannien.

Roman Senninger
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Ejvind Damsgård Hansen under medvirken af Lars Lund, *Efterkrigstidens økonomiske og sociale reformer. Viggo Kampmann – Idemand og igangsætter*. DJØF Forlag, 2021, 165 sider, 250 kr.

For fem år siden udkom Poul Smidts omfattende Kampmann-biografi. Man kunne tro, at alt dermed var fortalt om Viggo Kampmanns virke som politisk idemand og igangsætter. Ejvind Damsgård Hansens bog vidner om, at det ikke er tilfældet.

Med udgangspunkt i en hidtil noget upåagtet politisk programartikel, forfattet af Viggo Kampmann i 1944, samt sin egen personlige berøring med Kampmann, giver Ejvind Damsgård Hansen med bogen en vellykket fremstilling af efterkrigstidens økonomiske og sociale reformer. Damsgård Hansen, der er stud.polit. af årgang 1950 og cand.polit. af årgang 1957 og tidligere lektor ved Økonomisk Institut ved det daværende Handelshøjskolen i København, nu CBS, har med bistand af sin tidligere kollega, lektor emeritus Lars Lund, gennemtrawlet det omfattende hav af efterkrigstidens økonomiske og sociale reformlovgivning. Fangsten er en systematisk fremstilling og analyse af 48 re-